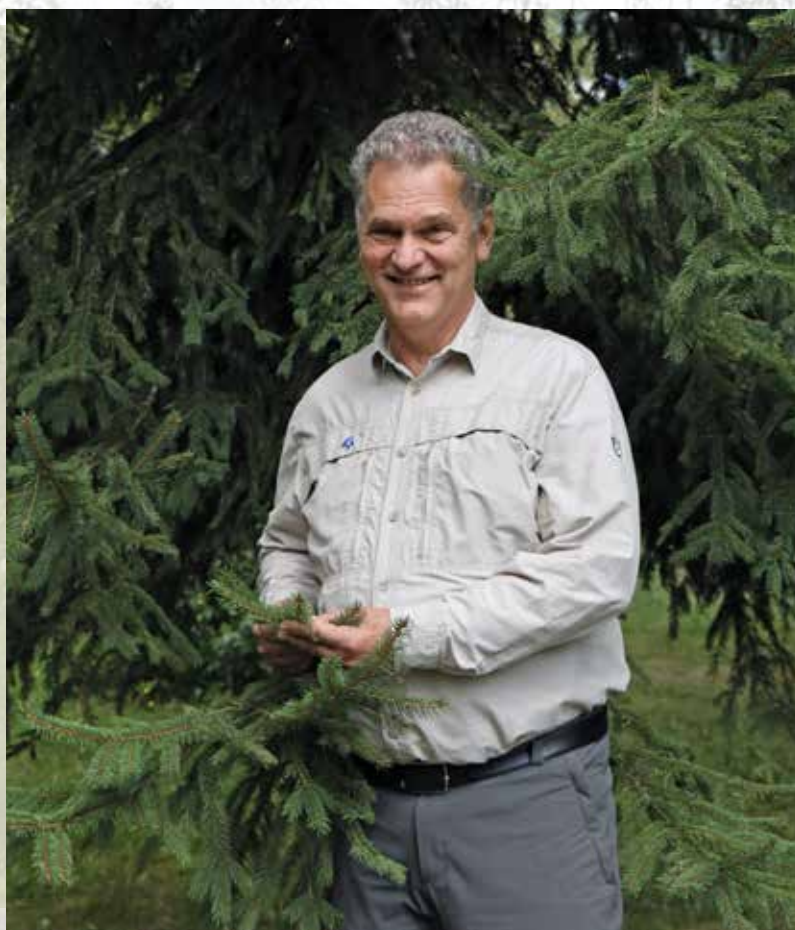

Тост на редакцията

Дирк ШМЕХЕЛ – координатор на Европейската горска комуникационна мрежа – Подгрупа „Горска педагогика“

Горската педагогика цели да ни научи как да действаме правилно

Дирк Шмехел е роден през 1961 година. Завършва специалност „Горско стопанство“ в Мюнхенския университет през 1986 г. и започва работа като лесовъд в Бавария. В Мюнхенската дирекция по горите е служител, отговарящ за функционално и регионално планиране на горите и опазване на природата. Преминал в Горската дирекция на Горна Бавария, отговаря за връзки с обществеността и горско образование. Бил е зам.-директор на Горското стопанство в Мюнхен през 2003–2005 година. След това до 2012 г. е зам.-ръководител на Отдела за научни изследвания и образование в областта на горите към Баварското държавно министерство на храните, земеделието и горите. От 2012 г. е ръководител на отдел „Връзки с обществеността и горско образование“ на Държавния институт за горите и горското стопанство. Член на Европейската горска комуникационна мрежа – Подгрупа „Горска педагогика“ (Forest Communication Network – Subgroup „Forest Pedagogics“), от 2006 г. и координатор на тази мрежа от 2010 година.

– Г-н Шмехел, какви са основните дейности на Държавния институт за гори и горско стопанство? Горската педагогика част ли е от тях?

– Баварският държавен институт за горите и горското стопанство извършва мониторинг на околната среда, като в момента се фокусира основно върху изменението на климата в цяла Бавария. Целта му е да помогне на собствениците да подобрят икономическата жизнеспособност на своите гори. За да запазим полезните ефекти на горските екосистеми, ние разработваме концепции с препоръки за устойчиво управление на горите. Експертите на Държавния институт помагат за идентифициране на животински, растителни и гъбични вредители по дървесна и храстова растителност, наблюдават тяхното развитие и определят потенциалния риск да причинят щети. Баварският държавен институт дава експертни съвети за

управлението на горските територии в Екологичната мрежа „Натура 2000“.

Институтът е движещата сила за развитието на горската педагогика и координира сертифицирането на горските педагози в Бавария. Поддържа международните информационни платформи www.waldwissen.net и www.forestpedagogics.eu.

– Как се запалихте по горската педагогика? Какво Ви дава работата, посветена на тази дисциплина?

– През 80-те години на миналия век много учители организираха за децата посещения в гората, за да видят Waldsterben (бел. ред. – симптомите на упадък на дърветата в Централна Европа от 70-те години на XX в., за които се счита, че са причинени от атмосферното замърсяване). В много баварски гори особе-

но смърчът и елата са засегнати от емисии на серния диоксид и азотните оксиди, отделяни от фабрики и трафик на колите. Десет години по-късно насажденията се възстановиха, но учениците продължаваха да искат посещения в горите. Така че през 1990 г. ние, като Баварска горска администрация, започнахме да им показваме красотата им и ползите от тях. Затова създадохме Баварския пътеводител, който е преведен на 9 езика. От 1985 до 2000 г. основахме десет горски центъра, предимно в близост до големите градове, и през 2005 г. започнахме да обучаваме горски педагози. За тези задачи и проекти отговарях от 1990 до 2024 г., така че горската педагогика стана основна тема в моята професионална работа като лесовъд. Горската педагогика ми дава толкова много в емоционален план, когато виждаш безброй щастливи и усмихнати деца и възрастни.

– Как се разви горската педагогика от първите ѝ стъпки до сега, какво се промени през годините и как виждате нейното бъдеще?

– Развитието на горската педагогика в отделните страни се различава съществено. Първите ѝ стъпки са съсредоточени основно върху това човек да изживее природата с всичките си сетива, като учи за гората и работи в нея – да залесява например. Заниманията на експертите от горските организации с деца чрез методите на горската педагогика не са PR на горското стопанство, а образователна задача. Десетилетието на ООН (2005 – 2014 г.) за образование за устойчиво развитие донесе нов начин на мислене за участниците в горската педагогика. Сега лесовъдите признават, че чрез заниманията по горска педагогика трябва да се преследват образователни цели, но и много повече от знания. Горската педагогика се ориентира в посока да ни научи как да действваме правилно. Като разглеждаме бъдещето ѝ, трябва да запитаме участниците в нея дали поемат отговорност за действията си, дали поставят под съмнение собствения си начин на живот – действам ли устойчиво, за да имаме ние и нашата земя достойно бъдеще.

– Разкажете ни повече за дейността на Подгрупата „Горска педагогика“ към Европейската горска комуникационна мрежа в контекста на екологичното образование.

– Всяка година от 2005 г. Подгрупата организира общоевропейски практически ориентиран специализиран конгрес и е изготвила план за действие за горско образование, който има за цел да засили значението на горското екологично образование. Важно за нас е осигуряването на качество и развитие на предложенията за горско образование. Бавария, Австрия и Швейцария, предизвикани от Десетилетието на ООН, дадох тласък за интегриране на целите на образованието за устойчиво развитие и в горското образование. Целта на ООН за устойчивото развитие трябва да бъде водещ принцип във всички области на образованието, така че глобалните проблеми като изменението на климата, бедността и свръхексплоатацията на природата да бъдат разрешени. А образованието на обществото за горите може и трябва да има ценен принос за това. Чрез Десетилетието на ООН баварското горско образование първоначално беше силно ориентирано към измере-

нията на устойчивостта (екологично – икономическо – социално-културно), като след това надгради – например в „Насоките за горско образование“, за всяка дейност да има информация кое измерение може да бъде специално подчертано. По-задълбочените цели на Комисията на ЮНЕСКО – Германия, по-специално 12-те компетенции според Хаан, наскоро станаха важни за целите на горското образование в Бавария (бел. ред. – оформящата компетентност обхваща набор от ключови компетентности, от които се очаква да дадат възможност за активно, отразяващо и съвместно учене за устойчиво развитие). „Насоките за горско образование“ на Баварската горска администрация от 2017 г. отразяват това като образователни цели: „Управлението на горите служи като модел за устойчивост, който включва и трите измерения на устойчивостта – икономическо, екологично и социално-културно, и ги взема предвид по балансиран начин. Творческата компетентност на участниците трябва да се насърчава чрез създаване на учебни ситуации, в които те влизат в контакт с природата и откриват възможности за активно участие; отговорното използване на природните ресурси служи като ориентир; практикува се мрежово и далновидно мислене и действие и местните, регионалните и глобалните връзки стават очевидни; решения могат да бъдат разработени въз основа на текущи и реални проблеми“.

Предвид своето разбиране за образованието за устойчиво развитие Подгрупата на Европейската горска комуникационна мрежа се споразумя да работи по т.нар. стъпков модел, който представлява 6 педагогически стъпки към екологична зрялост в образованието за устойчиво развитие, проектиран от Бьорн Хелге Бьорнстад от Института за разширяване на горите в Норвегия. Поредността на шестте стъпки е следната: научете се да се наслаждавате, когато сте сред природата; преживявайте и наблюдавайте природата; разберете екологичната мрежа; осъзнайте взаимодействието между човека и природата; вземете решения по въпроси, свързани с околната среда; бъдете отговорни за бъдещето.

– В една от статиите си пишете, че горската педагогика е „много повече от предаване на знания“. Как определяте нейната мисия?

– Много добре обучени горски педагози в Европа могат с основание да твърдят, че техните предложения вече отговарят на първите четири нива на стъпковия модел, за който вече споменах. Защото те предават радостта от прякото преживяване в природата и насърчават ученето за самооткриване. И там, където гората, като място за обучение и нейното отговорно управление като гениален модел за цялостно разбиране на устойчивостта, е направена „осезаема“ в истинския смисъл на думата – нива 3 и 4 също са достигнати. Участниците разпознават връзките в природата и започват да разбират взаимодействията между хората и гората. И с това образованието в областта на горите вече има ценен принос към образованието за устойчиво развитие. Разбира се, горското образование все още е изправено пред предизвикателството да се изкачи до по-високи нива. Най-вече в Германия, Швейцария и Скандинавия много участници или проекти вече предлагат възможности за вземане на решения и участие

(стъпка 5) или насърчават хората да поемат конкретна отговорност, или да израснат в чувството си за отговорност (стъпка 6).

– Какво от дейността на Подгрупата на Европейската горска комуникационна мрежа в момента е на дневен ред?

– Сега се обсъжда дали и как образованието в областта на горите да се адаптира към 17-те цели за устойчиво развитие от Програмата на ООН за 2030 година. Образованието в областта на горите не трябва да губи връзката си с гората, когато се опитва да адресира възможно най-много от 12-те компетенции на образованието за устойчиво развитие или дори да постигне 17-ата цел на образованието за устойчиво развитие. Това е така, защото търсенето на преходи в гората продължава да нараства в цяла Европа особено от началните училища. С „основни предложения“ на нива от 1 до 2 или от 1 до 4 могат да бъдат подкрепени важни „основни компетенции“ в емоционалната, когнитивната и социалната област.

Някои спортисти твърдят: „Никога не променяйте печеливш отбор“, но Хенри Форд е казал: „Ако винаги правите това, което винаги сте правили, винаги ще получавате това, което винаги сте получавали“. И двете препоръки изглеждат важни за бъдещето на горското образование в Европа.

– Как се обучава горският педагог в Германия?

– Обучението за сертифициран горски педагог продължава общо 19 дена, разпределени в блокове през уикенда в продължение на 2 години. Има и стаж с горски обиколки с продължителност 40 часа. Обучението завършва с изпит, който се състои от самостоятелно планирана и реализирана горска обиколка.

– Какви са впечатленията Ви от българските колеги?

– Бях много впечатлен от опита на българските горски педагози както в теоретичната подготовка, така и в практическата работа. Вложено е време в обученията чрез сертифициращи курсове, организирани и разработени от д-р инж. Анна Петракиева и нейните колеги. Обещаващ изглежда също така широкият спектър от участници, които са отговорни за предлагането на програми по горска педагогика в цяла България. По време на Конгреса по горска педагогика в УОГС „Г. Ст. Аврамов“ – с. Юндола, бях впечатлен от това, че служителите в държавните горски стопанства си сътрудничат, предлагайки своите най-добри практики, като показват дейностите си в рамките на работилницата. Трябва да се спомене и това, че горската педагогика в България вече се фокусира върху предизвикателството да комуникира с обществеността за опасностите, пред които са изправени нашите гори – промяна в климата, пожари, насекомни вредители.

– Изказвате мнението, че днес горското образование е по-важно от всякога. Защо?

– В бъдеще горската педагогика ще бъде изправена пред предизвикателството да засили диалога с всички социални групи, които имат интереси, свързани с горите, и по-специално с тези в образователния сектор.

Горската педагогика може да направи връзки с важни за обществото ни теми като промяната на климата, миграцията или здравето на хората. Дори на пръв поглед това да не са класически горски теми, със сигурност могат да се направят връзки с гората и нейното използване. Разнообразието от участници в горската педагогика е изправено пред предизвикателството да продължи да разработва подходящи образователни предложения за текущи „мега теми“ в бъдеще. По този начин образованието в областта на горите може да остане в диалог с различните целеви групи, да расте неговото политическо и социално значение и да продължи своята успешна история.

Образованието в областта на горите се сблъсква с подобни промени в социалната и горската политика или свързаните с горите промени в цяла Европа. Тези предизвикателства могат да бъдат решени само чрез диалог между горските администрации и собствениците на гори и обществото. Всъщност виждам големи възможности за горската педагогика. Предложенията за обучителни програми за горите могат да са ценен принос и да привлекат участници с различни интереси и групи заинтересовани страни към дискусия. Приemanето и разбирането за устойчивото използване на горите може да бъде насърчавано чрез предложения за обучения във и за горите. Свързаното с горите екологично образование може също да даде положителен принос на горското стопанство за опазването на климата. Обучението във и за горите може да повлияе и коригира възгледите за гората, които са силно повлияни от емоции и индивидуални, лични възприятия или пропуски в знанията. Само тези, които познават разнообразието от екосистемни услуги от гората и нейното значение за изменението на климата – заплахи и възможности, могат да работят целенасочено за интересите ѝ. Предложенията за обучения в областта на горите могат да дадат на нарастващия брой посетители не само „съзнателност“ за собственото им благополучие, но и възможност да се погрижат за интересите на гората. Горските обучителни програми могат да предложат на младите хора стимули за промяна в тяхното собствено поведение. Това може и трябва да надхвърли залесителните кампании и да даде възможност за изследване и опознаване на самите себе си, както и участие в решения, свързани с горите. Гората е отлично място за учене и модел за представяне на проблемите на устойчивостта. Резултатите и опасностите от изменението на климата са видими и разбираеми в гората както никъде другаде. Екологичното образование, свързано с горите, може да предложи начини за излизане от климатичната криза и да насърчи устойчив начин на живот.

– И традиционният за рубриката ни въпрос: „Какво е за Вас гората?“

– Природата е най-близкото място от нашата среда за намиране на тишина, отдых и време за размисъл. Място, където мога да изпитам красотата на нашето творение и гения на Бог, на създателя. Гората за мен е най-приятелното място за молитва, за пеене, а понякога и за плач.

Женя СТОИЛОВА
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ